

Strategisch Beleidsplan 2020-2024

GRID Grafisch Museum Groningen

Inleiding

Na de verhuizing van GRID in het najaar 2015 - van de Rabenhauptstraat achter het station naar de Sint Jansstraat in het centrum van Groningen - is het museum een nieuwe weg in geslagen. In de vaste presentatie ligt de focus op het grafisch erfgoed, in de tentoonstellingen is er ruimte voor grafische kunst, grafische vormgeving en typografie, de randprogrammering is ervaringsgericht, en dat alles in een eigentijdse ambiance. Veel aandacht is en wordt besteed aan de relatie met partners, het aantal bezoekers en de bedrijfsvoering. In veel opzichten heeft GRID zich in positieve zin ontwikkeld. Een grote inzet van vrijwilligers, subsidiegevers, fondsen, directie en personeel maakte dit mogelijk.

GRID wil deze koers in 2020 en de Cultuurperiode 2021-2024 graag voortzetten en op een aantal punten intensiveren. In dit beleidsplan beschrijven we de plannen voor de jaren 2020-2024 en de middelen die we daarvoor willen inzetten.

Profiel

GRID Grafisch Museum Groningen is een uniek, actief en dynamisch klein museum, dat de traditie van een rijk grafisch verleden van Groningen op actieve wijze verbindt met ambacht, taal en kunst. Het museum is geworteld in de regio en heeft een grote groep liefhebbende en meewerkende vrienden en vrijwilligers. GRID is sterk in samenwerking en in het zoeken van verbinding bij het realiseren van activiteiten en tentoonstellingen. Het museum wordt bestuurd en gemanaged als een sociaal-culturele onderneming met aandacht voor mens en zaak; daarbij staat inclusiviteit hoog op de agenda.

Missie en visie

GRID behoudt, beheert en presenteert verhalen, objecten en producten die voortkomen uit het Groningse grafisch erfgoed. Het museum brengt de bezoekers, jong en oud, in aanraking met dit grafisch erfgoed. We vergroten daarmee bij een breed publiek het bewustzijn van het belang van grafisch erfgoed voor taal, geletterdheid, emancipatie en integratie. We laten inwoners en bezoekers op activerende wijze kennismaken met en deelnemen aan het verhaal en de grafische geschiedenis van de stad Groningen en het Ommeland. We laten hen de schoonheid van taal en grafische vormgeving en kunst ervaren.

De collectie is zo samengesteld dat de objecten getuigen van belangrijke hoofdstukken uit de grafische geschiedenis van Groningen. Ze zijn afkomstig van grafische bedrijven in stad en provincie. Een substantieel deel van de collectie is werkend. In de museale presentatie en onze activiteiten verbinden we waar mogelijk verleden, heden en toekomst. In onze rondleidingen, workshops en evenementen staat het contact tussen publiek en vakmensen, kunstenaars en vormgevers centraal en geven we ruimte aan creativiteit.

GRID heeft een team van medewerkers en vrijwilligers dat heel divers is. GRID zorgt ervoor dat deze medewerkers werkzaamheden doen die passen bij hun mogelijkheden en beperkingen en dat zij zich daarin erkend voelen. In GRID kan iedereen meedoen! Het museum ontwikkelt en verzorgt educatief aanbod voor leerlingen uit het speciaal onderwijs. In het tentoonstellings- en workshopbeleid worden projecten opgenomen rond taal, tekst en typografie, waarbij we nieuwe Nederlanders gaan betrekken.

Bestuur, directie en medewerkers van GRID onderschrijven de **Ethische Code van de ICOM** en passen deze toe. Het bestuur van GRID voelt zich gehouden aan de **Code Cultural Governance** en past deze toe. Bestuur en directie onderschrijven de **Fair Practice Code** en passen deze toe voor zover de financiële middelen dat toelaten.

GRID Grafisch Museum Groningen is opgenomen in het **Museumregister**.

Activiteiten

Het museum richt zich op de volgende activiteiten:

- behoud en beheer van de vaste collectie
- verzamelen en aankopen van objecten met een uniek Gronings verhaal, zoals de inventaris van drukkerij H. N. Werkman
- presentatie van de vaste collectie
- organisatie van tijdelijke tentoonstellingen, gekoppeld aan de vaste collectie en de actualiteit
- workshops grafische technieken voor een breed publiek
- beschikbaar stellen workshop ateliers en riso-studio voor gevorderd publiek
- erfgoededucatie voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs, beroepsonderwijs en hoger onderwijs
- organisatie en deelname aan culturele evenementen
- winkerverkoop, met aandacht voor producten uit eigen huis

Doorontwikkeling activiteiten: plannen 2020-2021

GRID heeft in de periode 2015-2019 bij vrijwel alle activiteiten progressie geboekt. In de jaren 2020-2024 bouwen we voort op de successen en hebben we op een aantal terreinen plannen voor verdieping en groei.

Behoud en beheer van de vaste collectie

In 2019 heeft het museum een audit van het Museumregister gehad. In dat kader zijn het behoud en beheer van de collectie en de collectieveiligheid grondig geëvalueerd. Op basis van de bevindingen is het Collectieplan aangescherpt en aangevuld, waarbij de Ethische Code van de ICOM leidend is geweest. In het Veiligheidsplan van GRID, ook in 2019 geactualiseerd, is een apart hoofdstuk gewijd aan collectieveiligheid. De collectieregistratie is in de basis op orde. Wel moet nog een indeling gemaakt worden in museale collectie en werkende collectie en in collectiestukken categorie A, B, C en D (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed).

Plannen

Op basis van de bevindingen is een Plan van Aanpak opgesteld voor de komende jaren. De hoofdpunten daaruit zijn:

2020: scholing medewerker Behoud en Beheer bij Erfgoedpartners.

2020: indeling collectie.

2020-2024: verdieping objectregistratie op basis van nader historisch onderzoek; resultaten ontsluiten op de website collectiegroningen.nl.

2021-2024: verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes.

Recente ontwikkeling: drukkunst als immaterieel erfgoed

In samenwerking met Museum Meermanno/Huis van het Boek en het Steendrukkerijmuseum Valkenswaard is in 2019 gestart met een traject om de drukkunst bij te schrijven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. In 2020 wordt met steun van Mondriaanfonds een

haalbaarheidsonderzoek gedaan. Het onderzoek moet een bijdrage leveren aan het op te stellen erfgoedzorgplan van de grafische sector. In de jaren erna streven we met onze collega's uit Duitsland, België en Frankrijk naar de opname van de drukkunst in de UNESCO-lijst immaterieel erfgoed.

Verzamelen en aankopen van objecten

GRID is terughoudend in het aannemen van schenkingen en het aankopen van objecten voor de erfgoedcollectie en de bibliotheek. Het museum heeft hiervoor weinig ruimte en nagenoeg geen eigen budget. Een uitzondering op dit beleid vormt de aankoop, in 2019, van de inventaris van **drukkerij H.N. Werkman**. De collectie dreigde door verkoop voor Groningen verloren te gaan. Dankzij de steun van vele fondsen hebben we dit kunnen voorkomen. De aankoop is de grootste ooit in de geschiedenis van GRID en biedt het museum de kans een breed publiek op een hedendaagse manier letterlijk in aanraking brengen met het drukker-kunstenaarschap van H.N. Werkman, een uniek hoogtepunt in de grafische geschiedenis van Groningen.

Op dit moment staan in het depot in Leek objecten categorie C en D. Deze nemen veel ruimte in beslag.

Plannen

2020: onder de projecttitel **Werkman werkt door** ontplooiën we in 2020 de volgende activiteiten rond H.N. Werkman:

- vernieuwde museale presentatie van de deelcollectie drukkerij Werkman: Werkmans Bovenkamer
- tentoonstelling over de artistieke nalatenschap van H.N. Werkman: *Werkman werkt door* ter gelegenheid van de opening van Werkmans Bovenkamer
- Kunsthistorisch onderzoek naar het drukkersmateriaal van Werkman in relatie tot zijn drukker-kunstenaarschap, uitmondend in een publicatie (2021)

2021: afstoten D-stukken (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed), volgens LAMO-procedure.

Presentatie van de vaste collectie

Na de verhuizing is de vaste collectie min of meer naar de mogelijkheden van het gebouw in de zalen gedeponneerd. Daarbij is een indeling gemaakt in drukkerij, boekbinderij en zetterij. De bezoekers maken voornamelijk door mondelinge overdracht kennis met het grafisch erfgoed. De rondleiders, veelal met een achtergrond in de grafische sector, vertellen en demonstreren het verhaal van de drukkunst in Groningen. Aan deze opzet kleven de volgende nadelen:

1. Bij afwezigheid van een rondleider komt het verhaal van grafisch Groningen onvoldoende tot leven.
2. De rondleiders hebben de neiging in te zoomen op de werking van de machines en de geschiedenis van de boekdrukkunst in het algemeen.

De afgelopen jaren hebben we in het kader van onze tijdelijke tentoonstellingen een aantal aspecten van de Groningse grafische geschiedenis onderzocht en overgebracht op het publiek, zoals de Bosatlas, de papiermolen, grafiek van De Ploeg. We zijn er nog niet in geslaagd deze op een goede manier te implementeren in de vaste presentatie en de rondleidingen. We maakten in de afgelopen jaren een lange lijst van Groningse thema's, die gekoppeld kunnen worden aan stukken in onze grafische collectie. Daar moeten we nu echt iets mee!

Plannen

In 2020 maken we een projectplan voor een vernieuwde inhoud en presentatie van het Groningse Grafisch Erfgoed, werktitel: **GRoningse In Druk**. De thema's worden nader uitgewerkt aan de hand van literatuur- en archiefonderzoek en niet in de laatste plaats het op audio en video vastleggen van de verhalen van de (voormalige) werkers in de grafische sector. We maken op basis daarvan een

nieuwe keuze van objecten die gepresenteerd gaan worden. Naar verwachting is een ingrijpende herindeling van de ruimte gewenst. Een ontwerpbureau krijgt de opdracht de bij voorkeur interactieve presentatie zo te maken, dat de bezoeker ook zonder rondleiding het geëxposeerde tot zich kan nemen. De rol van de rondleiders verandert; ze moeten leren dat ze levend erfgoed zijn en dat hun eigen werkzaamheden in de grafische sector minstens zo interessant om met de bezoekers te delen als het verhaal van Gutenberg. In het Vrijwilligers- en personeelsbeleidsplan is voor deze groep dan ook een scholingstraject opgenomen.

Organisatie van tijdelijke tentoonstellingen

Het tentoonstellingsbeleid van GRID is gericht op één grote en twee kleinere tentoonstellingen per jaar. Wat betreft de keuze van onderwerpen laten we ons zo breed mogelijk inspireren door ons werkveld. In de periode 2015-2019 maakten we in totaal 22 exposities en presentaties op het gebied van:

1. de grafische geschiedenis van Groningen, zoals *Papier ontvouwd. Groningers en hun papier*.
2. iconen van grafisch Groningen, zoals *De Bosatlas. De kunst van het weglaten* en *The Next Call. H.N. Werkman en de internationale avant-garde*.
3. grafische kunst, zowel Gronings, Nederlands als internationaal, kunsthistorisch en hedendaags, zoals *Grafiek inside outside Minerva*, *Wie is er bang voor zwart en wit*, *Capriolen in grafiek. De Ploeg 1918-1928*, *Ode aan de lino* en *Ongebonden. Kunstenaarsboeken 1/3*.
4. grafisch ontwerp en illustratie, zowel Gronings, Nederlands als internationaal, uit de 20ste en 21ste eeuw, zoals *Gecoverd. 40 jaar Noorderbreedte*, *Het Huis van Kat en Muis*, *EPEX. European Poster Explosion* en *Blocbirds*

Voor de realisatie van de tentoonstellingen hebben we samengewerkt met de Faculteit Geschiedenis van de RuG, de Groninger Archieven, het Veenkoloniaal Museum, het Groninger Museum, Noordhoff Uitgevers, Vera ArtDivison en de VOIC (illustratoren Noord-Nederland). Op landelijk niveau werkten we samen met het Nationaal Onderwijsmuseum, Atelier Open Amsterdam, de Brokken Zijp Foundation of modern and contemporary art en BoekieWoekie Amsterdam.

Plannen

In de komende jaren zetten we dit beleid in grote lijnen voort. We werken daarbij graag weer samen met bovengenoemde partijen. Gegeven ons beleid om de samenwerking te zoeken zal gekeken worden hoe met de toekomstige historische ontmoetingsplek, Museum aan de A, en het Forum en Storyworld inhoudelijk plannen kunnen worden ontwikkeld voor respectievelijk erfgoedtentoonstellingen en exposities over recente ontwikkelingen op het gebied van grafisch ontwerp, illustraties en nieuwe media. Na eerste verkenningen in 2019 behoren Forma Aktua en ARTisBOOKS tot de mogelijk nieuwe samenwerkingspartners op het gebied van prentkunst en boekkunst. Nadrukkelijk willen we de komende jaren aandacht besteden aan onderwerpen die aansprekend zijn voor nieuwe Nederlanders. Daar betrekken we de nieuwe Nederlanders in het vrijwilligersteam van GRID bij. Het eerste idee is de tentoonstelling *Vreemde Typografie*.

Tentoonstellingsprogramma 2020

januari – april	EPEX #3 (grafisch ontwerp; hedendaags; internationaal)
april – september	Frank Treur en Olivia Ettema. Vijf jaar samenwerking (illustratie en grafische techniek lino; hedendaags; Nederlands)
oktober	Kindertentoonstelling i.s.m. VOIC
oktober – maart 2021	Werkman werkt door (grafisch erfgoed; Groninger icoon)

Tentoonstellingsprogramma 2021-2024

Het tentoonstellingsprogramma voor de periode 2021-2024 moet nader worden uitgewerkt. We streven ernaar een aansprekend en onderscheidend programma samen te stellen. Tot nu toe zijn de volgende ideeën op de long list gezet:

Vreemde Typografie (expositie over de alfabetten van nieuwe Nederlanders), *Grote Riso Show* (i.s.m. Academie Minerva), *Wilde Ontwerpers* (Swip Stolk en andere autodidacten uit de Seventies), tentoonstelling in het kader van Slavernijverleden Groningen (i.s.m. Groninger Museum, Universiteitsmuseum, Museum aan de A, Storyworld), *Kleurrijke verpakkingen uit strokarton* (i.s.m. Veenkoloniaal Museum), *HOLT 25 jaar* (jubileumtentoonstelling vereniging van noordelijke hoogdruckers met werk van leden en verwante Europese kunstenaars), jaarlijkse editie *EPEX* i.s.m. Vera ArtDivision, tweejaarlijkse kindertentoonstellingen i.s.m. VOIC, *Ongebonden*. *Kunstenaarsboeken 2/3* i.s.m. ARTisBOOKS, PopUp boeken, De Nieuwe Garde grafisch vormgevers (Minerva), *Letterontwerpers van nu*, *Best vormgegeven boek*, *Het gezicht van de krant* (expositie rond de succesvolle Groningse vormgever Koos Staal, krantenvormgeving en typografie), *De winnaars van de H.N. Werkmanprijs* (vormgevers na WOII), *Reclame in Groningen* (te beginnen bij Werkman en De Ploeg).

Workshops en arrangementen

Het activiteitenteam van GRID heeft de afgelopen jaren een breed aanbod aan workshops en activiteiten ontwikkeld voor alle leeftijdsgroepen. Ieder weekend is er een workshop en in alle schoolvakanties zijn er aanschuifactiviteiten voor kinderen. We zetten het aanbod ook in bij groepsarrangementen, zoals kinderfeestjes en teamuitjes. Er is een deskundig en enthousiast activiteitenteam dat de workshops op een goed niveau heeft gebracht. De workshops zijn gezichtsbepalend voor GRID: het museum waar altijd iets te doen is.

Plannen

In de komende jaren blijven we inzetten op de kwaliteit van de workshops. De activiteiten gaan nog meer aansluiten bij de tijdelijke tentoonstellingen. Daarnaast zoeken we de verbinding met andere disciplines, zoals poëzie en muziek. Onze ervaringen met de workshops Hebreeuwse, Arabische en Georgische letters smaken naar meer. Dit aanbod zal worden verdiept en vaker worden aangeboden. Voor kleinere groepen ontwikkelen we een workshop riso-print.

Ateliers en riso-studio

De twee ateliers worden intensief gebruikt voor de workshops en de erfgoededucatie. De **risograaf** (eigentijdse vorm van zeefdruk) die mogelijkheden biedt tot prints tot A2 formaat is uniek voor Noord-Nederland, maar deze mogelijkheden worden onderbenut. Na ampele overwegingen hebben we besloten de machine te houden en in de komende jaren in samenwerking met Academie Minerva en FabLab naar nieuwe mogelijkheden te zoeken, die kunnen uitmonden in workshops, tentoonstellingen en winkelartikelen (notebooks, behang, 'zines', enzovoorts).

Erfgoededucatie

Aan het begin van de lopende beleidsperiode hebben we ons voorgenomen het niveau van ons aanbod Erfgoededucatie te verhogen. Voor het basisonderwijs is dit gelukt: in 2018-2019 heeft GRID vier succesvolle pilots Cultuureducatie met Kwaliteit afgerond: Dichten en Drukken, Dichten en Drukken 2.0, Plant en Papier, Vervolging en Vrijheid. De eerste drie pilots zijn opgezet in samenwerking met respectievelijk de Vrije School, de De Graafschool en De Hoeksteen. De pilot Vervolging en Vrijheid kwam tot stand in samenwerking met de Synagoge en de Michaëlschool. De pilots hebben opgeleverd: inhoudelijke verdieping, betere aansluiting bij de kerndoelen in het Basisonderwijs, sterker verband tussen rondleiding door de erfgoedcollectie en de workshop, verbetering van de didactische en pedagogische vaardigheden van onze activiteitenbegeleiders en zaalmedewerkers. Het is nu zaak de pilots verder uit te rollen. Daarbij moeten we incalculeren dat de

ideale situatie tijdens de pilots, met meerdere contactmomenten en bezoeken aan GRID, niet voor alle scholen is weggelegd.

Plannen

De komende jaren gaan we met ons aanbod voor het basisonderwijs voort op de ingeslagen weg. Voor het VO, VMBO en MBO is er nog werk te doen. De eerste VMBO Cultuursafari en de kleinschalige projecten met het Werkman College hebben aangetoond hoe we dat kunnen aanpakken.

2020: Invoering betalen met Cultuurkaart

2020: Vervolging & Vrijheid – uitgevoerd in het kader van 75 jaar vrijheid.

2020: pilots omwerken tot compact en betaalbaar aanbod

2021-2022: verdieping aanbod erfgoededucatie VO, VMBO en MBO.

Organisatie van en deelname aan evenementen

GRID is ook **buiten de deur** zeer actief. Heel graag vertellen we het verhaal van Grafisch Groningen waar men het maar wil horen; bij evenementen, op scholen. We bewaken dat dit soort optredens sporen met onze doelstellingen. Alleen even een uur of twee uur gezellig op locatie een activiteit doen, heeft weinig relatie tot het erfgoed. Een uitzondering zullen we blijven maken voor manifestaties waar we PR voor GRID kunnen maken. Dit ook in relatie tot het marketing beleid. De beschikbaarheid van vrijwilligers op ongebruikelijke uren is soms ook een knelpunt. De komende jaren blijven we deelnemen aan de Museumnacht, Noorderzon, KEI, EXpoost, EPEX (gigposter fair) en de Poëziemarathon.

Winkelverkoop

De **winkel** is in een ontwikkelfase en wordt steeds populairder. Sterk punt zijn de vele meters etalage. De producten van de eigen vrijwilligers propageren we; daarbij zijn de opbrengsten voor GRID. Steeds meer verkopen we producten van Groninger ontwerpers, zoals Studio 212 Fahrenheit, Knetterijs, Hot Paperworks en Wouter van Tilborg.

Samenwerking

GRID is geen eiland, integendeel! GRID slaat bruggen naar elke partij die onze doelstelling ondersteunt en naar partijen, die wij kunnen ondersteunen met onze middelen. Voor de realisatie van onze tentoonstellingen, ons educatieve aanbod en jaarlijkse evenementen hebben we de afgelopen jaren succesvol samengewerkt met partijen uit stad en regio en daarbuiten. Een goede samenwerking is er met collega instellingen: Groninger Museum, Universiteitsmuseum, Noordelijk Scheepvaartmuseum en (voorheen) Stripmuseum, de Synagoge, Vera ArtDivision, Groninger Archieven en het Veenkoloniaal Museum. Daarnaast zijn er goede contacten met de Faculteiten Geschiedenis en Kunstgeschiedenis van de RuG, Bij Vrijdag en Noordwoord. Steun ontvangen we van Kunst & Cultuur Groningen/Drenthe en van Erfgoedpartners/Museumhuis. Met Minerva is een warme band, die zich toont in het samenwerken bij tentoonstellingen, maar ook biedt GRID ruimte voor vrijwilligers van Minerva. GRID participeert in de overleggen van de Groningse erfgoedmusea, en de collega-grafische musea in Nederland. Sinds 2019 is er een band met het Horst Jansen Museum in Oldenburg.

Plannen

De bestaande samenwerkingen zetten we graag voort. De samenwerking met Bij Vrijdag en Noordwoord zijn nu vooral praktisch, maar kunnen inhoudelijker en intensiever. Daar gaan we ons voor inspannen. Met Bij Vrijdag organiseerden we in 2016 een dagprogramma voor asielzoekerskinderen. Dat idee pakken we graag weer op. Bij het nieuwe Museum aan de A/ HOP zijn we betrokken. In het huisvestingsplan konden we niet participeren door onze (te) grote behoefte aan

meters; in de het gezamenlijk over het voetlicht brengen van het Gronings Erfgoed participeren we graag. Ook het naastgelegen Forum, met Storyworld en FabLab biedt goede mogelijkheden voor samenwerking. We denken aan gezamenlijke exposities, maar ook aan projecten rond taalvaardigheden en -kennis. De samenwerking van afgelopen jaar met het Nationaal Onderwijsmuseum gaat zeker een vervolg krijgen!

Doorontwikkeling bedrijfsvoering

Uit bovenstaande mag blijken dat GRID de afgelopen jaren een duidelijke erfgoedkoers is gaan varen en in de uitvoering daarvan grote stappen heeft gezet. De succesvolle samenwerkingsverbanden hebben die stappen mede mogelijk gemaakt. Daarnaast hebben bestuur en directie hard gewerkt aan een degelijke bedrijfsvoering. Nu, in 2019, kunnen we stellen dat GRID 'in control' is. Op meerdere terreinen van de bedrijfsvoering zijn beleidsplannen gemaakt, andere zijn in ontwikkeling (zie bijlage).

Personeel

GRID is een klein museum, dat blijkt ook uit de bemensing. We tellen 1,5 betaalde kracht; te weten een directeur en een vrijwilligerscoördinator.

Daarnaast zijn tussen de 60 en 70 vrijwilligers in en om GRID werkzaam. Deze ontvangen geen geldelijke beloning. Het equivalent aan werk van deze vrijwilligers is 6 à 8 fte. Twee dagdelen per week vragen we als minimum.

De vrijwilligers hebben zeer verschillende motieven om hun tijd aan GRID te geven. We kennen baanloze kunstenaars, medewerkers uit het grafisch vak afkomstig, re-integrerende medewerkers, mensen met een (soms flinke en permanente) afstand tot de arbeidsmarkt. Ook bieden we plekken voor stagiairs en voor participatiebanen.

De taken zijn in een aantal clusters verdeeld: workshops/educatie, rondleidingen, backoffice, balie, collectie/bibliotheek, technisch, inrichting tentoonstellingen, marketing en communicatie, bestuur. Een vrijwilligersbeleidsplan is aanwezig.

Knelpunt

Kwantitatief kent GRID geen probleem op vrijwilligersgebied. Nodig zijn meer vrijwilligers die houvast kunnen bieden op het gebied van marketing en communicatie. Ook vakmensen die hun verhaal levendig kunnen vertellen zijn altijd welkom. Met de aantrekkelijke economie is te verwachten dat het de komende jaren moeilijker zal worden om vrijwilligers te houden (en nieuwe te werven). We beraden ons erop hoe op deze ontwikkeling in te spelen.

Plannen

Marketing & Communicatie ervaren we als een zwak punt. Voor bijzondere projecten wordt extra capaciteit ingehuurd. Maar we willen uitbreiden met 0,4-0,6 fte marketingdeskundigheid. De rol van de vrijwilligers verandert bij de nieuwe museale presentatie. Scholing en begeleiding zijn nodig (zie ook het Vrijwilligers- en personeelsbeleidsplan 2020-2024).

Marketing en Communicatie

GRID heeft de pretentie voor iedereen een boeiend museum te zijn. In onze marketing benadering richten we ons op bepaalde doelgroepen. We constateren dat GRID soms moeilijk vindbaar is, zowel fysiek als op internet. Op sociale media begint men ons wel te vinden. Het is noodzakelijk is om in de planperiode een groter budget uit te trekken voor marketing, communicatie en PR. Een sterk punt is dat men niet alleen kan genieten van de collectie en de tentoonstellingen, maar dat steeds ook

gewezen wordt op de mogelijkheid om actief met de apparatuur en met de grafische technieken aan het werk te gaan.

De doelgroepen benoemen we in volgorde van prioriteit:

- Scholen en BSO – klassen uit het basis- en vervolgonderwijs.
- Gezinnen (opa's en oma's) met kinderen. In de weekenden en de schoolvakanties.

Voor deze twee groepen is het belangrijk de mogelijkheden en de programma's bekend te maken.

- De serviceclubs, beroepsclubs en bedrijven. Een persoonlijke benadering lijkt hier het meest succesvol.
- De "Stadjers". Waar men straks meer te weten kan komen over de Groningse geschiedenis in het HOP, moeten wij de boodschap gaan zenden dat de grafische bedrijfstak en grafische kunst voor Groningen vreselijk belangrijk voor Groningen is geweest en nog steeds is. Om die te ontmoeten moet men in GRID zijn.
- Het bovenstaande geldt ook voor de inwoners van de Ommelanden. Voor Stadjers en Ommelanders is een benadering via de lokale en regionale media de sleutel. Evenals het HOP zullen we aansluiting zoeken bij lokale en regionale onderwerpen.
- De natuurlijke bezoekers zijn de 60+ Museumjaarkaarthouders. Marketingtechnisch is het hiervoor alleen noodzakelijk om via de geëigende kanalen vindbaar te zijn.
- Voor de buitenlandse toerist en voor de buitenlandse studenten dienen een audiotour en meertalige borden ter beschikking te komen. Buitenlandse studenten ontmoeten we in de KEI-week, op festivals, tijdens de Museumnacht en ESN.
- Er is ook een doelgroep van inhoudelijk geïnteresseerden: boekbinders, drukkers, grafisch kunstenaars, bibliofielen en de Werkman-adepten. Marketing technisch is het hier van belang een contact te onderhouden met de organisaties van deze groepen en continu te laten weten dat je er bent.
- Onze locatie is centraal in Stad gelegen. Etalage en winkel moeten aantrekkelijk zijn voor passanten; passanten die verleid moeten worden tot een aankoop of een bezoek.

Communicatiemiddelen

Wat betreft de **website** constateren we een groot verbeterpotentieel. Er is meer menskracht nodig. Het moet enthousiaster, actueler, met mooier beeldmateriaal. Ook het winkelassortiment moet getoond worden. De site moet beter vindbaar zijn en er moet een zoekfunctie bij komen. Sociaal media worden (nog) actiever ingezet.

Ook voor het genereren van **free publicity** en het benaderen en interesseren van de media hebben we meer menskracht en vooral ook continuïteit nodig. Een betaalde professional kan het verschil maken! Ook het realiseren van spraakmakende tentoonstellingen, samen met collega-instellingen en/of gastconservatoren, helpt natuurlijk, zoals we hebben we ervaren bij *De Bosatlas. De kunst van het weglaten* (2019).

Het beleid rond de papieren communicatiemiddelen – folders, affiches, distributie daarvan - zal in samenhangend met een geactualiseerd **marketing- en communicatiebeleid** geformuleerd worden. Een en ander is sterk afhankelijk van de financiële middelen.

Huisvesting

Nu huisvesting in het HOP een onmogelijkheid is gebleken is ons uitgangspunt dat we in de planperiode gehuisvest blijven in het gehuurde pand aan de Sint Jansstraat 2 in het centrum van Groningen. Ten aanzien van het **gebouw** zijn we tevreden met de ligging op een centraal punt in de binnenstad van Groningen. Wat betreft de huurprijs geldt dat die voor een dergelijke toplocatie relatief laag is.

Er zijn er een aantal knelpunten:

- De ons toegemeten ruimte is feitelijk te krap. Bij de verhuizing is vrijwel alle ruimte ingedeeld als publieksruimte en tentoonstellingsruimte. Dat betekent dat er te weinig ruimte is voor vergaderingen, bijeenkomsten, pauzeruimte, ruimte voor vrijwilligers/medewerkers. Ook voor voorraden van hulpmiddelen, de bibliotheek en bijvoorbeeld werkruimte voor collectiebeheer is er te weinig ruimte. Ons plan is om de komende periode zodra dit mogelijk is meer ruimte in het pand te gaan huren.
- Naast meer ruimte in het pand is ook meer externe depotruimte noodzakelijk.
- Wat betreft de inventaris zullen er nieuw zitplaatsen komen; alleen krukken als zitplaats voor vrijwilligers en bezoekers is onvoldoende.

Financiën

Van Provincie en Gemeente ontvingen de afgelopen jaren subsidies. Van onze kant hebben we altijd gestreefd naar volledige transparantie. Op kwartaalbasis worden financiële cijfers en (werk)plannen gedeeld.

De afgelopen jaren is gebleken dat met goed onderbouwde plannen fondsen bereid zijn tot steun voor projecten. Verhuizing en herinrichting werden royaal ondersteund, ook voor tentoonstellingen als *Capriolen in grafiek*, *De Ploeg 1918-1928* en *De Bosatlas*. *De kunst van het weglaten* kwamen royaal middelen ter beschikking. Voor de aanschaf, herinrichting en presentatie van het Werkmanatelier werd bijvoorbeeld bijna € 200.000 ter beschikking gesteld.

Investeren in museale herinrichting

GRID zal voor de geplande herinrichting in 2021/2022 wederom actief fondsen werven. Actief wordt ingezet op het creëren van een band met de in Groningen (nog) actieve bedrijven. Dat heeft tot successen geleid (Noordhoff Uitgevers, Simian-Reclameland). Met andere bedrijven die soms moeite hebben om zich te handhaven in een weerbarstige wereld die afscheid neemt van papier, is dit moeilijker. Maar de acties om deze bedrijven te overtuigen dat wij ook hun museum zijn, niet alleen wat betreft financiën, maar zeer zeker ook inhoudelijk zijn, worden gecontinueerd.

Investeren in Marketing&Communicatie

In de vorige hoofdstukken kwam het onderwerp Marketing & Communicatie met regelmaat terug.

- GRID heeft de behoefte de interesse voor het Grafisch Erfgoed te wekken.
- Wil de link met grafische bedrijven leggen.
- Samenwerken met veel betrokken partners.
- Bouwt een Werkmanzaal en wil een herinrichting.
- Wil actiever doelgroepen gaan benaderen.
- Plant een betere website.
- Wil beter vindbaar zijn.

Dit zijn allemaal onderwerpen die ondersteund gaan worden door een actief marketing & communicatiebeleid. Wat GRID wil is positieve aandacht creëren, zodat er in een wisselwerking tussen oude en nieuwe media, publiek en GRID een positieve sfeer rond GRID ontstaat; er een

gunfactor gecreëerd wordt die leidt tot aandacht en (meer) bezoek. Een ankerpunt in dit geheel is Marketing Groningen.

Zoals eerder geschreven in dit plan: dit vraagt extra professionele capaciteit; uitbreiding met 0,4 – 0,6 fte.

In 2020 zal marketing- & communicatieplan aansluiting zoeken bij het Werkman thema. In de jaren daarna bij de dan actuele thema's met een focus op de doelgroepen.

Overzicht activiteiten en plannen bedrijfsvoering

	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Vaste collectie: behoud en beheer	• Scholing medewerker Behoud en Beheer. • Indeling collectie • Verdieping objectregistratie Aanvullen collectiegroning n.nl. • Verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes	• Verdieping objectregistratie • Aanvullen collectiegroning en.nl • Verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes • Kunsthistorisch onderzoek naar het drukkersmateriaal van Werkman in relatie tot zijn drukker-kunstenaarschap (met publicatie)	• Verdieping objectregistratie; Aanvullen collectiegroning n.nl • Verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes	• Verdieping objectregistratie Aanvullen collectiegroning n.nl • Verbeteren faciliteiten en klimaat in depot en museumruimtes
Vaste collectie: verzamelen		Afstoten D-stukken (indeling Rijksdienst Cultureel Erfgoed), volgens LAMO-procedure		
Vaste collectie: presentatie	Werkmans bovenkamer	GRoningen In Druk: onderzoek, verhalen, presentatie en herinrichting	GRoningen In Druk: onderzoek, verhalen, presentatie en herinrichting	
Exposities	• EPEX #3 • Franka Treur en Olivia Ettema. Vijf jaar samenwerking. • Kindertentoonstelling i.s.m. VOIC • Werkman werkt door Expositiebeleidsplan afronden	1 grote, 2 kleine exposities, waarvan één i.s.m. Groninger Museum, Noordelijk Scheepvaartmuseum en Universiteitsmuseum.	1 grote, 2 kleine exposities	1 grote, 2 kleine exposities
Workshops en arrangementen	• Ontwikkelen workshops typografie (vreemde talen) • Ontwikkelen workshops risoprint	• Randprogramma bij exposities • Voortzetting weekend workshops en groepsbezoek	• Randprogramma bij exposities • Voortzetting weekend workshops en groepsbezoek	• Randprogramma bij exposities • Voortzetting weekend workshops en groepsbezoek

	• Randprogramma bij exposities • Voortzetting weekend workshops en groepsbezoek			
Riso-studio	Plan doorontwikkelen riso-studio en aanbod.	Uitvoering plan. Evaluatie en bijstellen plan.		
Erfgoededucatie	• Invoering betalen met Cultuurkaart • Vervolg & Vrijheid (75 Jaar Vrijheid) • Pilots omwerken tot compact en betaalbaar aanbod	• Verdieping aanbod erfgoededucatie VO, VMBO en MBO • Uitvoeren nieuw aanbod BO • Evalueren en bijstellen	• Uitvoeren nieuw aanbod VO, VMBO en MBO • Evalueren en bijstellen nieuw aanbod VO, VMBO, MBO • Voortzetting succesvol aanbod	Voortzetten succesvol aanbod.
Evenementen	• ESNS Art • Poëziemarathon • KEI • Noorderzon • Museumnacht • EXPoost	• ESNS Art • Poëziemarathon • KEI • Noorderzon • Museumnacht • EXPoost	• ESNS Art • Poëziemarathon • KEI • Noorderzon • Museumnacht • EXPoost	• ESNS Art • Poëziemarathon • KEI • Noorderzon • Museumnacht • EXPoost
Winkelverkoop	Uitbreiden aanbod met producten uit eigen huis en Groninger ontwerpers	Voortzetting.	Voortzetting.	Voortzetting.
	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024
Samenwerking	• Voortzetting samenwerking bestaande partners. • Verdiepen samenwerking Synagoge, Vrijdag en Noordwoord. • Concretiseren toekomstige samenwerking HOP • Nieuwe samenwerking zoeken met Forum, Storyworld en FabLab	Concretiseren samenwerking met Forum, Storyworld en FabLab		
Personeel	• Scholing medewerker Behoud en Beheer • Vanaf 1/1/2021: uitbreiding met 0,5 fte (MarCom).	Scholing en begeleiding zaalmedewerkers.		
MarCom	• MarCom-plan project Werkman	Uitvoeren MarCom-beleid	Uitvoeren MarCom-beleid	Uitvoeren MarCom-beleid

	Aantrekken professional MarCom 0,5 fte MarCom beleidsplan 2021-2024			
Huisvesting	Realiseren extra depot ruimte. Vanaf 1/1/2021: meer ruimte huren Aanschaf zitmeubilair			

Begroting 2020

Prognose resultaat 2019 (o.b.v. halfjaarcijfers) en begroting 2020				
Totaal GRID	Prognose		Begroting 2020	
	Begroting 2019	Realisatie 2019		
Baten				
1 Reguliere subsidies	37.000	37.000	37.000	
2 Projectsubsidies	94.500	107.640	97.500	
3 Donaties en giften	36.000	36.000	32.000	
4 Entreegelden	44.500	42.198	45.000	
5 Rondleidingen, workshops, arrangementen	16.000	14.384	19.500	
6 Verkopen	15.000	15.304	17.000	
Totaal	243.000	252.526	248.000	
Lasten				
7 Personeelskosten	109.000	67.000	68.000	
8 Huisvestingskosten	88.000	88.830	89.000	
9 Kantoorkosten	5.000	3.714	4.000	
10 Winkelkosten	7.500	8.678	10.000	
11 PR & Marketing	5.000	4.602	4.500	
12 Algemene kosten	13.500	15.658	14.000	
13 Exposities & Projecten	35.300	86.212	70.000	
Totaal	263.300	274.694	259.500	
Financiële baten en lasten	-300	328	-250	
Resultaat	-20.600	-21.840	-11.750	
Toelichting				
Bij 2: 77.500 is inmiddels toegezegd				
Bij 3: bijdrage van 5K komt in 2020 te vervallen; inspanning voor 1K				
Bij 5: in 2020 extra inkomsten te verwachten uit opening Werkman Atelier en project Vervolging en Vrijheid (ism Synagoge) vanaf 2021 gaan we uit van regulier 17K				
Bij 6: in 2020 extra inkomsten te verwachten uit opening Werkman Atelier en project Vervolging en Vrijheid (ism Synagoge)				
Bij 7 en 13: personeelskosten projecten zijn verwerkt in 13. Exposities & Projecten.				

Meerjarenbegroting 2021-2024

	<i>begroting</i> 2021	<i>begroting</i> 2022	<i>begroting</i> 2023	<i>begroting</i> 2024	opmerkingen
Baten					
Reguliere subsidies	130.000	130.000	130.000	130.000	subsidie Gemeente en Provincie
Projectsubsidies	115.000	115.000	40.000	40.000	in 2021/2022 extra fondswerving van 2 x K€ 75 voor herinrichting
Donaties en giften	30.000	32.500	35.000	37.500	25% extra inkomsten door intensivering in planperiode (vervallen Nelis 2020)
Entreegelden	45.000	46.500	48.000	49.500	10% extra inkomsten entree in planperiode
Rondleidingen, workshops, arrangementen	17.000	17.500	18.500	19.000	10% extra inkomsten doelgroepenbeleid in planperiode
Verkopen	16.000	17.000	18.500	19.500	20% extra inkomsten beleid winkel in planperiode
Totaal	353.000	358.500	290.000	295.500	
Lasten					
Personeelskosten	105.000	107.000	109.000	111.000	extra personeel PR/marketing K€ 35, 2% indexering/jaar
Huisvestingskosten	100.000	102.000	104.000	106.000	extra huur ruimte K€ 10, 2% indexering/jaar
Kantoorkosten	5.000	5.000	5.000	5.000	
Winkelkosten	6.400	6.800	7.400	7.800	40% van de omzet verkopen
PR & Marketing	20.000	20.000	20.000	20.000	extra budget van K€ 15
Algemene kosten	17.000	17.500	18.000	18.500	extra budget (afschrijving) meubilair
Exposities & Projecten	95.000	95.000	30.000	30.000	in 2021/2022 extra kosten herinrichting, 25% inverdieneffect projecten, 3% herinrichting
Totaal	348.400	353.300	293.400	298.300	
Financiële baten en lasten	-500	-500	-500	-500	
Resultaat	4.100	4.700	-3.900	-3.300	1.600 totaal resultaat planperiode

Toelichting op Meerjarenbegroting

GRID kent een aantal inkomstenbronnen:

- Subsidies van overheden, in 2017-2020: Gemeente (K€ 20) en Provincie Groningen (K€ 17); deels vanuit een budget voor vernieuwingsprojecten.
- Projectsubsidies, incidenteel per project/expositie (variërend)
- Donaties en giften (ongeveer K€ 30)
- Entreegelden (ongeveer K€ 40)
- Winkelverkoop (ongeveer K€ 10)
- Vergoedingen voor rondleidingen, arrangementen, workshops (ongeveer K€ 15)

De kosten liggen grotendeels vast in gebouw (huur en servicekosten ongeveer K€ 90), personeel (1,5 fte ongeveer K€ 70), kantoor- en algemene kosten (ongeveer K€ 20) en marketing/communicatie (ongeveer K€ 5).

Bij sommige projecten kunnen inverdieneffecten bereikt worden met doorbelasting van inzet van vrijwilligers en betaalde medewerkers en facilitaire kosten.

Per saldo resteerde de afgelopen jaren een structureel verlies van gemiddeld ongeveer K€ 25 per jaar. In de lopende cultuurperiode konden we ons handhaven dankzij een anoniem fonds en prachtige projecten die ondersteund werden door fondsen. In totaal werd door fondsen, van verhuizing in 2015 tot opening Werkmanatelier in 2020, bijna K€ 900 geïnvesteerd in GRID.

In de komende planperiode wil GRID de periode van structurele verliezen en het interen op het eigen vermogen achter zich laten; sterker: GRID wil niet alleen een scenario van zich handhaven volgen, maar zich ook duidelijker professionaliseren en zich manifesteren. De plannen daarvoor werden in het voorafgaande geschetst.

Kort samengevat zijn de financiële doelen in de komende periode als volgt:

- Het wegwerken van het structurele verlies (van K € 25 naar 0)
- Het ruimtegebrek oplossen door extra huur (met K € 10 van K € 90 naar k € 100)
- Personeelskrapte oplossen door uitbreiden personeel (met k € 35 van k € 70 naar K € 105)

- Verhoging van budget in marketing en communicatie (met K € 15 van k € 5 naar k € 20)
- Herinrichting van het museum (K€ 150)

Uitgangspunten hierbij dat:

- het anonieme fonds zijn jaarlijkse bijdrage continueert
- er geen sprake is van vaste kostenstijgingen, anders dan prijsindexatie
- er een kleine stijging inkomsten plaats vindt door meer bezoekers
- de Werkmanzaal, de herinrichting en meerkosten door bijzondere exposities door fondsen/sponsors gefinancierd kunnen worden.

Om dit te realiseren is een stijging van de jaarlijkse subsidie van K € 37 naar K € 130 absoluut noodzakelijk. Een meerjarenbegroting 2021-2024 die op de voorgaande uitgangspunten gebaseerd is, wordt aangetroffen in de financiële bijlage.

Bijlage: overzichten van beleidsplannen GRID

In 2019 hebben we op een aantal terreinen beleidsplannen geschreven. Deze zijn uiteraard opvraagbaar. Twee beleidsplannen zijn in ontwikkeling.

Overzicht recente beleidsplannen

- Veiligheidsplan
- Collectieplan
- Vrijwilligers-en personeelsplan

Overzicht beleidsplannen in ontwikkeling

- Expositiebeleidsplan
- Educatiebeleidsplan